

ก้าวทันข่าวชาวอดิธิ ฉบับที่ 22 เรื่องที่ต้องใส่ใจเป็นพิเศษในการตรวจสอบ

สวัสดีครับ

ช่วง 5 เดือนนี้เป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวงานของชาวอดิธิ ทุกคนลงมือตรวจสอบอย่างจริงจังเพื่อรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอก่อนที่จะแสดงความเห็นในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี... หลายคนยุ่งจนไม่มีเวลาคิดว่าจะตรวจสอบอย่างไรให้ดีขึ้น จึงใช้วิธีการตรวจสอบแบบเดิม ๆ ที่ทำกันในหลายปีที่ผ่านมา พุดง่าย ๆ ว่า ลอกกระดาษทำการปีก่อน ซึ่งมีโอกาสที่งานจะไม่บรรลุผลตามเป้าและไม่ได้ช่วยลดความเสี่ยงของงานตรวจสอบ อีกทั้งอาจไม่เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีใหม่ ฉะนั้นก่อนลงมือตรวจสอบ เราลองมาทบทวนเรื่องที่ต้องใส่ใจเป็นพิเศษในการตรวจสอบว่ามีเรื่องอะไรบ้าง โดยผมขอเน้นเรื่องที่สำคัญเพียงบางเรื่องดังนี้

1. การตรวจสอบรายได้ เราต้องพิจารณาว่ามีความเสี่ยงจากการทุจริตในการรับรู้รายได้ในทุกงานตรวจสอบ และเราได้ตรวจสอบเพื่อลดความเสี่ยงนั้นจนเป็นที่พอใจแล้ว โดยเฉพาะเรื่องการเกิดขึ้นจริงของรายได้ และการตรวจตัดยอดรายได้ ที่ต้องเน้นเป็นพิเศษ.. และต้องเน้นเรื่องความถูกต้องด้วยในกิจการที่มีการประมาณการรายได้

2. การตรวจสอบประมาณการทางบัญชี จัดเป็นเรื่องที่ตรวจสอบยากถ้าเราตั้งใจตรวจสอบ แต่จะเป็นเรื่องง่ายทันทีถ้าเราไม่ตั้งใจตรวจสอบ คำว่า “ตั้งใจ” คือหาข้อมูลเยอะเพื่อใช้ในการประเมินความสมเหตุสมผลของค่าประมาณการที่ผู้บริหารของบริษัทจัดทำ โดยเราต้องประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่จัดทำประมาณการและมีข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งต้องใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพเพื่อพิจารณาด้วย นี่แหละที่ว่ายาก... ดังนั้นถ้าเรารู้ว่ายากมากจนเกินขีดความสามารถของเรา เราอาจพิจารณาพึ่งผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีตาม TSA 620 เพื่อช่วยเราอีกแรง

3. การตรวจสอบเพื่อลดความเสี่ยงจากการที่ผู้บริหารเข้าแทรกแซงการควบคุม เราต้องใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อลดความเสี่ยงโดย 1) ทดสอบความเหมาะสมของรายการในสมุดรายวันที่บันทึกในบัญชีแยกประเภท และรายการปรับปรุงอื่น ๆ ที่ทำขึ้นเพื่อการจัดท่างบการเงิน 2) สอบทานการประมาณการทางบัญชีเพื่อหาความมีอคติและประเมินถึงสถานการณ์ต่าง ๆ และ 3) ประเมินถึงเหตุผลทางธุรกิจสำหรับรายการที่สำคัญซึ่งไม่เป็นไปตามปกติ ธุรกิจของกิจการว่ารายการดังกล่าวทำขึ้นเพื่อการจัดทำรายงานทางการเงินที่ทุจริตหรือเพื่อการปกปิดการใช้สินทรัพย์ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ .. ทุกงานตรวจสอบต้องทำข้อ 1) การทดสอบรายการในสมุดรายวัน แต่อาจไม่ทำข้อ 2) และ 3) ถ้ากิจการนั้นไม่มีเรื่องเหล่านี้.. การทดสอบรายการในสมุดรายวันจัดเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะและประสบการณ์บวกความระมัดระวังรอบคอบเพื่อประเมินว่ารายการเหล่านี้เหมาะสมและเป็นรายการจริงหรือไม่ (ถ้าเพื่อน ๆ อยากรู้ว่าต้องตรวจเน้นอะไรบ้าง สามารถอ่านได้ที่ก้าวทันข่าวชาวอดิธิ ฉบับที่ 12)

4. หนังสือยืนยันยอดกับบุคคลภายนอก ถ้าถามว่าใครไม่มีหนังสือยืนยันยอดในแฟ้มกระดาษทำการ ผมคาดว่าคงไม่มีใครยกมือ (แต่อาจเป่านกหวีดที่อยู่ในกระเป๋าเสื้อแทน) เพราะทุกแฟ้มต้องมีหนังสือยืนยันยอดธนาคารเป็นอย่างน้อย ... แต่เรื่องที่ต้องใส่ใจคือ เราประเมินอย่างไรว่าตัวจริงเสียงจริงเป็นผู้ตอบและส่งหนังสือยืนยันยอดนี้มาให้เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นสำเนาหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เราต้องมีขั้นตอนพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานจากเขาไปหาหนักตามวิจาร์ณญาณของท่าน

เราคงจะเห็นตรงกันว่า เรื่องข้างต้นต้องใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Judgement) และการสงสัยและสังเกตเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism) ซึ่งเป็นคุณสมบัติและทักษะสำคัญของชาวอดิธิที่ต้องพกติดตัวและนำไปใช้ในการตรวจสอบ และจากนี้ไป ถ้าเราจัดหนักกับเรื่องที่ต้องใส่ใจเป็นพิเศษในงานตรวจสอบรวมถึงเรื่องสำคัญอื่น ๆ เราจะ Happy Ending ครับ

